

THY MASTERCLASS
2006

INDHOLD

Præsentation af lærerne	side 4
Præsentation af deltagerne	side 6
Fredag den 18. august kl. 19.30 Kirsten Kjærs Museum	side 8
Lørdag den 19. august kl. 16.00 Klitmøller Kirke	side 12
Søndag den 20. august kl. 19.30 Vestervig Kirke	side 16
Tirsdag den 22. august kl. 19.30 Thisted Musikteater	side 17
Onsdag den 23. august kl. 19.30 Sundby Kirke, Mors	side 21
Torsdag den 24. august kl. 20.30 Morup Mølle Kro	side 25
Fredag den 25. august kl. 19.30 Thisted Musikteater	side 29
Fredag den 25. august kl. 19.30 Karby Kirke, Mors	side 31
Lørdag den 26. august kl. 16.00 Folkecentret for Vedvarende Energi, Ydby	side 34
Lørdag den 26. august kl. 19.30 Viborg Musiksal	side 36
Søndag den 27. august kl. 16.00 Thisted Musikteater	side 38
Skolekoncerter m.m.	side 39

Så vidt muligt gennemføres koncerterne efter de planlagte programmer, men ændringer kan forekomme.

THY MASTERCLASS

Lige siden nogle fremsynede Thistedborgere i begyndelsen af 1990'erne fostrede ideen om Thy Masterclass, har der været et internationalt tilsnit over foretagendet.

Blanding af vestjysk jordnærhed og globalt udsyn fremgår af, at starten skabtes via et samarbejde på basis af nogle danske sommerhuse i Klitmøllerområdet, der uden for turistsæsonen stod delvis ubenyttede, og den græsk-amerikanske pianist Christine Paraschos, som med sæde i Paris blev den første kunstneriske leder af Thy Masterclass.

Linjen er fortsat. Efter Christine Paraschos' død påtog Craig Goodman sig ansvaret for at føre den kunstneriske linje videre, og en lokalkomite har formået at skaffe mere tidssvarende rammer, end sommerhusene i dag ville kunne tilbyde. Craig Goodman fra Strasbourg, Daniel Blumenthal fra Bruxelles og vore egne Elisabeth Zeuthen Schneider og Morten Zeuthen borger for international kvalitet i lærerkredsen. Der i 2006 udvides med den ungarske bratschist Máté Szücs. Også på deltagerlisten har der gennem årene været en rig repræsentation fra Nord- og Sydamerika, Asien og naturligvis Europa, således at et af organisationens erklærede formål – at medvirke til mellemfolkelig forståelse, hvortil sammenspil er et af de mest fremragende midler – til fulde er opnået.

Fra begyndelsen var der tale om en egentlig masterclass: solistisk undervisning af dygtige konservatoriestuderende ledet af fremragende professorer. Men gennem de senere år har Thy Masterclass udviklet sig til i lige så høj grad at blive en kammermusikfestival, hvor det netop er samspillet på tværs af geografiske og kulturelle grænser, der er sat i højsædet. Musikalske traditioner og opfattelser brydes; men gennem samarbejdet nås resultater, der udmønter sig i en række koncerter, som både udøverne og hele landsdelens musikpublikum får glæde af.

Craig Goodman har bedt om plads til følgende i programbogen:

For tolv år siden var jeg i Thy for første gang. Det blev en fantastisk oplevelse.

Jeg husker det, som var det i går: at komme op til Thy fra Paris og opleve det enestående landskab med klitter i kystlandet, så helt anderledes end noget, jeg tidligere havde set. Et månelandskab, tænkte jeg.

Og disse træer, linier af træer bøjet af vestenvinden. Elegante på deres egen måde.

Og menneskene. Åbne og samtidig reserverede. Livskloge og fåmælte.

Man vil sikkert undre sig over at høre, at Thy er det sted i verden, hvor jeg åndeligt føler mig hjemme. Og hvert år er jeg bærer over at medvirke til, at musikalske mesterværker, musikere og opførelses-

traditioner, landskabets atmosfære og Thyfolket finder sammen endnu engang. Det er denne kombination, som giver Thy Masterclass Kammermusikfestival dens særlige identitet.

Lad landskab, træer og stædige, idealistiske mennesker stå sammen om fortsat at udbrede musikken.

LÆRERNE

Craig Goodman (f. 1957) har altid gjort tingene lidt anderledes.

Han er amerikaner af fødsel, opvokset og uddannet i Wien, Paris og New York. Efter sin uddannelse hos Marcel Moyse og Tom Nyfenger blev han engageret som solofløjtenist i Philadelphia Operaorkester under Julius Rudel. Kort derefter flyttede han til New York, hvor han efter succes inden for de traditionelle områder (konkurrencer, solo- og kammermusikkoncerter, orkesteransættelser) valgte at flytte til Paris. Herfra begyndte en "ny" karriere med flere facetter, som påkaldte sig bl. a. Yehudi Menuhins, Leonard Bernsteins og Henri Dutilleuxs interesse.

Som udøvende kunstner spiller han koncerter i såvel mange af verdens hovedstæder som i mere ydmyge omgivelser. Som komponist er hans værker decideret lyriske og involverer ofte dans og teater.

Som underviser, både i sin egenskab af professor på Konservatoriet i Strasbourg og gennem udstrakt kursusvirksomhed, har Craig Goodman hjulpet mange fløjtenister og kammermusikgrupper til at finde deres egen stil uden at svigte traditionen.

Daniel Blumenthal (f. 1952) er klaverprofessor ved Det Kgl. Flamske Musik-konservatorium i Bruxelles og desuden en meget flittig koncertgiver over det meste af verden. Allerede tidligt blev han kosmopolit. Han er født i Tyskland, startede sin klaverkarriere som femårig (!) i Paris og fortsatte sin uddannelse i USA sluttende på den berømte Juilliard School of Music i New York.

Som ung vandt han et utal af klaverkonkurrencer. Nu sidder han i stedet for i dommerpanelerne.

Som koncertpianist deler han sig mellem solokoncerter, akkompagnementsopgaver og kammermusik. Dertil kommer en meget omfattende cd-produktion med mere end 80 indspilninger.

Daniel Blumenthals eget repertoire er meget omfattende. Hans Bachspil er bemærkelsesværdigt, men også den store romantiske klavermusik ligesom den helt nye musik mestrer han med overlegen teknik og stilistisk indlevelse.

Morten Zeuthen (f. 1951) er sin generations førende danske cellist.

Han studerede hos Paul Tortelier og Asger Lund Christiansen. Fra 1978 til 1996 var han første solocellist i Det Danske Radiosymfoniorkester og har siden været celloprofessor på Det Kgl. Danske Musikkonservatorium.

Han var medstifter af Kontraktvartetten, Skandinavien's førende strygekvartet, som han var medlem af fra 1974 til 2000.

Han har indspillet adskillige cd'er med ældre såvel som ny skandinavisk cellomusik, og i 1974 modtog han en Grammy for sin indspilning af Johan Sebastian Bachs solosuiter. Han har en international karriere som solist og kammermusiker. Morten Zeuthen spiller på en Joannes Gagliano-cello, Napoli 1801.

Elisabeth Zeuthen Schneider (f. 1956) er uddannet i København hos Milan Vittek og Endre Wolf. I USA videreførte hun sin uddannelse hos medlemmer af Budapesterkvartetten og Isidore Cohen fra Beaux Art-trioen, ligesom hun dyrkede specielt barokstil hos Stanley Ritchie i Indiana. Det har ført til en række cd-indspilninger af alle Händels og Matthesons violinsonater.

Som orkestermusiker har Elisabeth Zeuthen Schneider virket som assiste-

rende koncertmester både i Det Kgl. Kapel og i Det Danske Radiosymfoniorkester. Men nu forener hun sin interesse for kammermusik og undervisning som docent på Det Kgl. Danske Musikkonservatorium, samtidig med at hun fortsætter en betydelig koncertvirksomhed og cd-indspilninger. Hun har f.eks. indspillet alle Schumanns violinsonater.

Elisabeth Zeuthen Schneider spiller på et instrument, der er bygget af Amatierne i Cremona i 1627. Violinen er på listen over danske nationalklenodier pga. dens nære tilknytning til Carl Nielsen.

Máté Szücs er født i Ungarn i 1978. Begge forældre beskæftigede sig professionelt med musik, moderen som operasanger og pædagog, faderen som komponist og dirigent.

Allerede som femårig begyndte Máté Szücs at spille violin, og som teenager gjorde han sig bemærket både som solist og kammermusiker.

I 1990'erne slog han sig ned i Belgien, hvor han vandt anerkendelse som kammermusiker både på violin og bratsch. En tid var han solobratschist i Royal Philharmonic Orchestra of Flanders, men gennem de senere år har han virket som solospiller i Bambergers symfoniorkester, som er meget anerkendt for sine mange og fine cd-indspilninger.

Craig Goodman

Daniel Blumenthal

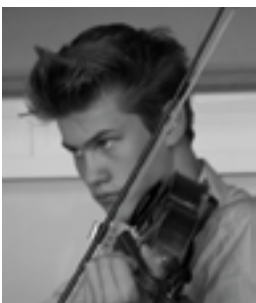
Elisabeth Zeuthen Schneider

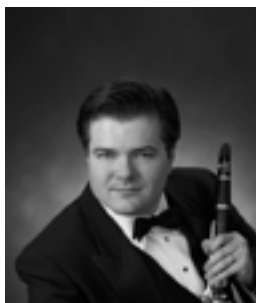
Máté Szücs

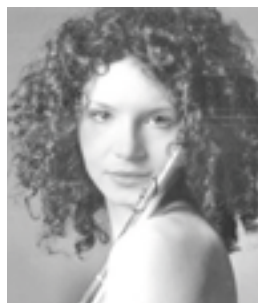
Morten Zeuthen

Bjarni Frimann Bjarnason

Chad Edward Burrow

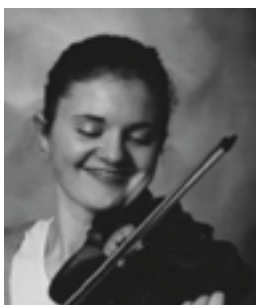
Kathrin Christians

Luke Winn Fleming

Brian Donald Hodges

Liv Hilde Klock

Silvia Longaverova

Ágnes Mandulás

Eugen C. Morarita

Dimitri Papadopoulos

DELTAGERNE 2006

Marie-Claudine Papadopoulou

Murielle Pfister

Simone Roggen

Torun Sæter Stavseng

Liisa Kristiina Tuomaala

Sean Y. Wang

Bjarnason, Bjarni Frimann, bratsch, Island
 Burrow, Chad Edward, klarinet, USA
 Christians, Kathrin, fløjte, Tyskland
 Fleming, Luke Winn, bratsch, USA
 Hodges, Brian Donald, cello, USA
 Klock, Liv Hilde, violin, Norge
 Longaverova, Silvia, cello, Slovakiet
 Mandulás, Ágnes, cello, Ungarn
 Morarita, Eugen C., violin, Rumænien
 Papadopoulou, Dimitri, klaver, Frankrig
 Papadopoulou, Marie-Claudine, violin, Frankrig
 Pfister, Murielle, violin, Frankrig
 Roggen, Simone, violin, New Zealand
 Stavseng, Torun Sæter, cello, Norge
 Tuomaala, Liisa Kristiina, bratsch, Finland
 Wang, Sean Y., violin, Taiwan

KIRSTEN KJÆRS MUSEUM, LANGVAD

FREDAG DEN 18. AUGUST KL. 19.30

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-91)

Klaverkvartet i g-mol K 478
for klaver og strygetrio (1785)

Allegro

Andante

Rondo: Allegro moderato

klaver: Dimitri Papadopoulos
violin: Liv Hilde Klokk
bratsch: Máté Szücs
cello: Torun Sæter Stavseng

Sergei Prokofjev (1891-1953)

Overture on Hebrew Themes i c-mol op. 34 (1919)
for klarinet, klaver og strygekvartet

klarinet: Chad Edward Burrow
klaver: Daniel Blumenthal
violin 1: Eugen C. Morarita
violin 2: Murielle Pfister
bratsch: Bjarni Frimann Bjarnason
cello: Brian Donald Hodges

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Brandenburgkoncert nr. 4 i A-dur, BWV 1049 (1721)
for soloviolin, 2 solofløjter, strygere og continuo

Allegro

Andante

Presto

soloviolin: Elisabeth Zeuthen Schneider
solofløjte 1: Craig Goodman
solofløjte 2: Kathrin Christians
violin 1: Marie-Claudine Papadopoulos
violin 2: Simone Roggen
bratsch: Luke Winn Fleming
cello: Ágnes Mandulás
klaver: Daniel Blumenthal

Kirsten Kjær's Museum

Inden for wienerklassikken – den musikalske stilperiode, der med centrum i Wien stabiliserede sig i årene ca. 1770–1800 med Haydn, Mozart og den unge Beethoven som toneangivende – er **Wolfgang Amadeus Mozart** den mest gådefulde. Han komponerede med utrolig lethed og lod sig inspirere af de mange impulser, han modtog på rejserne til Europas kulturelle centre. Mozarts produktion er ubegribeligt omfattende. I sit korte liv (han døde som 35-årig) komponerede han 41 nummererede symfonier, solokoncerter (heriblandt 28 klaverkoncerter) og kammermusik foruden operaer. De seks fra årene 1781–91 hører til det internationale standardrepertoire, heriblandt *Figaros bryllup* 1786, *Don Juan* 1787 og *Tryllefløjten* 1791.

Det er umuligt i få ord at karakterisere det væsentlige i Mozarts skaben. Man kan tale om hans bedårende melodiske naturlighed, der ligesom Haydns har sine rødder i folkemusikken; eller hans geniale evne til at karakterisere: rigt og facetteret tolker han i sine operaer alle nuancer i den menneskelige psyke. Dertil kommer, at han med næsten manieret lethed løser *alle* kompositionstekniske problemer. Selv sagde Mozart: *Musikken må aldrig støde øret. Selv i de frygteligste øjeblikke skal den fryde – og i øvrigt forblive musik.*

Klaverkvartetten fra 1785 tilhører den række af mørkfarvede, fortættede værker i mol, der stammer fra Mozarts sidste

år i Wien, og som omfatter de to klaverkoncerter nr. 20 i d-mol og nr. 24 i c-mol; desuden symfoni nr. 40, strygekvintetten K 516 og aftenens klaverkvartet K 478, der alle står i g-mol. Her møder vi den "dæmoniske" side af Mozarts geni – en side, hvis modsætning er den lyse, udadvendte og formfuldendte, den "apollinske", som ellers i almindelighed kendetegner det wienerklassiske tonesprog. Disse værker er præget af en udtryksmæssig fordybelse, som blev stadig mere udtalt i Mozarts sidste leveår, og som kan tilskrives hans intense studier i baroktidens – specielt J.S. Bachs – polyfoni. Den dybere, mere

intensive tone noterede publikum sig med reservation; man fandt simpelthen flere af hans værker for vanskelige at lytte til. Derfor var Mozart i sine sidste år omstridt som komponist.

Hovedtemaet i g-molkvartettens 1. sats er koncentreret, beslutsomt og fortættet i sit udtryk. Den unisone åbnings skarpe rytmisering og det oprevne svar i klaveret er et intenst og dramatisk oplæg. Satsen er uhyre koncentreret: ustandseligt refererer Mozart til hovedtemaets musikalske elementer, og de enkelte stemmers selvstændighed er understreget ved talrige

Mozart supplerede sine indtægter ved at give privatundervisning i klaverspil, musikteori og komposition. Her forestiller tegneren sig, hvordan en undervisningstime kunne foregå i det mozartske hjem. Eleven er pianisten Barbara Ployer, en af Mozarts talentfulde elever, som han tilegnede sine klaverkoncerter nr. 14 i Es-dur (K 449) og nr. 17 i G-dur (K 453).

Tegning af L.R. Galante, M. Cappon og Studio Boni-Pieri-Critone

indslag af barokagtig polyfoni (kanon og imitation); men fuldstændig integreret i Mozarts personlige stil og udtryk.

Den langsomme 2. sats indledes med klaverets sangbare tema, hvis hurtige ledsagefigurer derefter overtages af violinen. Sidetemaet introduceres af strygerne.

I 3. satsens rondo udfolder klaveret sig i et så brillant og fantasifuldt vekselspil med strygerne, at det bringer Mozarts klaverkoncerter i erindring. Som helhed udvikler kvartetten sig derfor fra 1. satsens fortættede dramatik til 3. satsens udtryk for musikantisk livsglæde. Af den grund er et forbehold på sin plads: opdelingen i "lyse" og "mørke" værker repræsenterer en forenkling. Det er nemlig en side af Mozarts mesterskab, at dur- og molforløb i den enkelte sats eller det enkelte værk kan afløse hinanden, så resultatet bliver en subtil vekslen mellem forskellige udtryksnuancer.

Den russiske komponist **Sergei Prokofjev** begyndte allerede som 6-årig at komponere. Som 13-årig – i 1904 – blev han optaget på konservatoriet i Skt. Petersborg, hvor han i 10 år studerede klaver og komposition hos bl.a. Rimskij-Korsakov. I 1914-15 komponerede han *Skytisk Suite* til Diaghilevs Russiske Ballet i Paris. Værket, der både i emnevalg og tonesprog er beslægtet med Stravinskys *Le Sacre du Printemps* (hand-

ling fra det hedenske Rusland; rytmen og klangen er hård og aggressiv), placerede ham som en af Ruslands mest progressive komponister.

Sergei Prokofjev

Prokofjeps *Klassiske Symfoni* fra 1918 – den første af seks symfonier – viser hans talent for ironisk, humoristisk og elegant efterligning af Haydns symfoniske stil. Symfonien indvarslede 1900-tallets neoklassiske retning, hvis mest fremtrædende repræsentant var Stravinsky. I Danmark fulgte bl.a. Knudåge Riisager og Svend Erik Tarp denne strømning.

Den russiske revolution førte mange komponister i eksil. Også Prokofjev forlod Rusland og slog sig først ned i USA, siden hen i Paris. Men i modsætning til en del andre vendte han i 1936 tilbage til Rusland, hvor regimet skiftevis belønnede

ham med priser for "patriotisk" musik og fordømte ham som "vestlig formalist".

Netop i hjemvendelsesåret komponerede han det musikalske eventyr *Peter og Ulven*, som opnåede stor popularitet, også herhjemme.

Prokofjev komponerede *Overture on Hebrew Themes (Overture over Jødiske Temaer)* i 1919. Værket blev til på bestilling af en jødisk kammermusikgruppe, hvis medlemmer alle havde studeret på konservatoriet i Skt. Petersborg. Ensemblet, der bestod af klarinet, klaver og strygekvartet, ønskede et værk, der præsenterede alle ensembles medlemmer, og som derfor var egnet som første nummer på deres koncertprogrammer. Det overskud, koncerterne indbragte, skulle ubeskåret bidrage til oprettelsen af et musik-konservatorium i Jerusalem. Bestillingen var bilagt en lille samling jødiske folkemelodier fra 1700-tallets *Hasidic*, en østeuropæisk jødisk tradition.

Prokofjev lod sig hurtigt inspirere af de rytmisk livfulde, charmerende og varierede folkemelodier. Han sagde derom:

Jeg indså hurtigt, at de jødiske melodier satte en proces i gang, så værket helt af sig selv tog form i mit sind. Tidligt den følgende morgen begyndte jeg at skrive, og om aftenen var værket færdigt.

I 1934 omarbejdede Prokofjev sekstetten til et orkesterværk med opusnummeret 34a.

Den tyske komponist **Johann Sebastian Bach** bragte sammen med Georg Friedrich Händel baroktidens musik til et afsluttende højdepunkt. Efter forskellige ansættelser, bl.a. i Weimar, Arnstadt og Köthen, virkede han fra 1723 til sin død som kantor ved Thomaskirken i Leipzig.

Bachs produktion, som omfatter alle tidens genrer undtagen opera, er ufatteligt stor og placerer ham som én af musikhistoriens betydeligste komponister. Blandt vokalværkerne rager de to store passioner over henholdsvis Johannesevangeliet og Matthæusevangeliet fra 1724 og 1727 højt; men mindst lige så fremtrædende er kirkekantaterne, hvoraf han komponerede ikke mindre end fem årgange til opførelse på kirkeårets søn- og helligdage (ca. 200 er bevarede).

Det meste af sit liv havde Bach ansættelse som organist eller kantor. Da komponerede han - næsten som brugsmusik (!) - sine mange orgelværker og korværker. Men i årene 1717-23 var han ansat som hofkapelmester hos fyrst Leopold af Anhalt-Köthen. Fra denne periode stammer en overvejende del af hans instrumentalmusik, således bl. a. de seks *Brandenburgkoncerter*. Barokkens fremtrædende orkesterformer var solokonzert og *concerto grosso*. I *concerto grossoen* er solisten erstattet af en solistgruppe bestående af to melodiførende instrumenter, som regel to violiner. Sådan møder vi den hos Vivaldi

og Corelli; men ejendommeligt nok benyttede Bach aldrig denne besætning. I de berømte *Brandenburgkoncerter* veksler solobesætningen i dem alle. Her i nr. 4 består sologruppen ("concertino") af to fløjter og en violin, der koncerterer indbyrdes og med orkestret ("ripieno"). I concertinogruppen udnytter Bach kontrasten mellem de to lyrisk klingende fløjter og den mere djærve, dynamiske og offensive soloviolin, der i 1. satsens mellemdel udfolder sig i virtuose figurationer.

Den langsomme, indadskuende 2. sats danner et hvilepunkt, før bratschen lægger for med finalens energiske og let genken-

delige fugatema. Med sin dansende rytme og sit motoriske drive præger temaet fra først til sidst denne stort anlagte, fugerede sats - undervejs spilles temaet ikke blot tætført i alle stemmer (dvs. spillet som kanon), det akkompagnerer også sig selv, idet temaets sidste halvdel (de springende fjerdedele) kan spilles samtidigt med temaets første, rytmisk markante halvdel. Derved præges satsen af en enestående stoflig tæthed og koncentration. Soloinstrumenterne, specielt violinen, tildes virtuose, solistiske mellemspill.

Toby Edward Rosenthal, *Morgensang hos familien Sebastian Bach* 1870. Selv om Bach med stolthed berettede om sine musikalske børn, bygger dette billede på kunstnerens frie fantasi. I hvert fald passer børnenes aldersspredning ikke helt med virkeligheden.

KLITMØLLER KIRKE

LØRDAG DEN 19. AUGUST KL. 16.00

Ludwig van Beethoven (1770-1827)*Serenade* i D-dur op. 25 (1801)

for fløjte, violin og bratsch

1. Entrata. Allegro
2. Tempo ordinario d'un Minuetto
3. Allegro molto
4. Andante con Variazioni
5. Allegro scherzando e vivace
6. Adagio – Allegro vivace disinvolto

fløjte: Craig Goodman
violin: Elisabeth Zeuthen Schneider
bratsch: Máté Szücs

Kaija Saariaho (f. 1952)*Mirrors*

for fløjte og cello (1997)

fløjte: Kathrin Christians
cello: Brian Donald Hodges

Klitmøller Kirke

Joseph Haydn (1732-1809)2. sats *Andante* fra symfoni nr. 94, *Paukeslagssymfonien* (1792)arrangeret for fløjte, strygekvartet og klaver
af Johann Peter Salomon (1745-1815)

fløjte:
violin 1:
violin 2:
bratsch:
cello:
klaver:
De medvirkendes navne oplyses senere

Per Nørgård (f. 1932)*Quartetto Breve* (1952)

Lento, poco rubato – Allegro risoluto

violin 1: Liv Hilde Klokk
violin 2: Murielle Pfister
bratsch: Luke Winn Fleming
cello: Torun Sæter Stavseng

Da **Beethoven** i 1792 – som 22-årig – gjorde sin entré på musikscenen i Wien, havde han meget at lære: Ikke blot selve musikfaget (kontrapunkt, instrumentation, deklamation og klaverspil på stadigt højere niveau), men også fagets "sociologi" (at etablere sig hensigtsmæssigt i forhold til musikervenner, kolleger, rivaler, velyndere, spillesteder og forlagsdirektører). Yderligere skulle han tilkæmpe sig elementære kundskaber og dannelse samt det elegante Wiens levemåde.

Det med faget og den almene dannelse klarede han ved hjælp af en blanding af umættelig nysgerrighed og videbegær på den ene side – og behård disciplin og sej energi på den anden.

Det med levemåden lærte han aldrig. Selv om Beethoven – ikke mindst ved Haydns hjælp – hurtigt vandt indpas i adelige kredse (hvor han i begyndelsen først og fremmest havde succes som klaverspiller og improvisator), og selv om fyrsterne Kinsky, Lobkowitz og Rudolph med deres årlige ydelse kom til at spille en afgørende økonomisk rolle for ham, så fastholdt Beethoven uden at blinke, at *han* i kraft af sit kunstneriske format alene besad den sande adel. "Fyrster findes der tusindvis af; Beethoven er der kun én af" skal han have sagt!

Men: Romantikens billede af det fremstormende brushoved, værtshusløven med det viltre hår og den politiske fantast må

nok vige for et mere sandfærdigt billede af en ekstremt hårdt arbejdende musiker, der i ensomhed og dyb koncentration ved klaveret og skrivepulten producerede værk efter værk i utæmmelig skabertrang. Inden det fyldte 30. år havde han komponeret tre klaverkoncerter, én symfoni, 36 orkesterdanske, en ballet, to officielle kantater, 35 lieder og koncertarier, ca. 45 klaverværker, seks værker for violin og klaver, fem værker for cello og klaver foruden diverse kammermusik (duo'er, trio'er, kvartetter, serenader og nocturner). Alene at nedskrive noderne til al den musik har jo været fantastisk tids- og koncentrationskrævende.

Beethovens op. 25 vidner om hans alsidighed. Serenaden hviler trygt i 1700-tallets mangesatsede divertimento-tradition og lever op til samtidens og de aristokratiske venners forventninger om brillant og graciøs underholdningsmusik på højt niveau med udfordringer for både udøvende og tilhørere.

To år senere, i 1803, begyndte han på sin 3. symfoni (*Eroica*), som chokerede samtiden ved sin dramatiske og symfoniske spændvidde, sin rigidom på temaer og ikke mindst ved sin hidtil uhørte længde (den varer *en hel time*, som en anmelder forarget skrev). Med sin 3. symfoni satte Beethoven skel i forhold til den wienerklassiske tradition og åbnede dermed vejen for romantikken i musikhistorien.

Kaija Saariaho

Den finske komponist **Kaija Saariaho** har boet og arbejdet i Paris siden 1982. Hun studerede komposition på Sibelius Akademiet og senere på konservatoriet i Freiburg, hvorfra hun bestod diplomeksamen som komponist i 1983. Saariaho har desuden studeret ved IRCAM, det franske institut for elektronisk og eksperimenterende musik i Paris.

I 1986 fik Saariaho Kranichsteiner Prisen og i 1988 Prix D'italia for værket *Stilleben*. I 2000 modtog hun Nordisk Råds Musikpris for værket *Lonh* for sopran og live electronics – og samme år The Støger Award som en anerkendelse af hendes arbejde med kammermusikken.

Som repræsentant for den internationale avantgarde har Saariaho i særlig grad

gjort sig bemærket ved sit forfinede forhold til klangfarve og til klangfarvemæssige kontraster. I den forbindelse har musik for fløjte og cello – hver for sig eller sammen, evt. i kombination med elektronisk musik – haft hendes særlige bevågenhed; foruden *Mirrors* 1997 også *Laconisme de l'aile* for solofløjte og elektronisk musik 1982, *Noa Noa* for fløjte og elektronisk musik 1992 og *Cendres* for altfløjte, cello og klaver 1998 (opført på Thy Masterclass 2004). Om fløjten siger hun: *Fløjten er det eneste instrument blandt blæserne, som tillader musikeren at skabe hviskende og flydende overgange mellem åndedræt, støj og tonedannelse. For mig er fløjten en forlængelse af kroppen.*

Fløjte-celloduetten *Mirrors (Spejle)* indeholder mange af de træk, der udmærker Saariahos musik, f.eks. udforskningen af klanglige modsætninger som højt-dybt, overtonefattig-overtonerig, blæseinstrument-strygeinstrument. Værket består af fragmenter, som musikerne frit kan kombinere – dog således, at fragmenterne helst skal spejle hinanden på den ene eller anden måde: vandret, lodret eller i henseende til rytme, tonehøjde eller klangfarve.

Joseph Haydn er født i Rohrau, der ligger stik øst for Wien i grænseområdet til det nuværende Slovakiet og Ungarn. Området var dengang – som nu – præget af en etnisk blandingskultur. Det kom til at

spille en rolle for Haydn, idet han senere ofte optog etniske motiver i sin musik.

Da Haydn tidligt viste rige musikalske evner, kom han allerede som 6-årig i huset hos en slægtning i Hainburg, hvor han fik sin første musikundervisning. Et par år efter blev han kordreng i Stefanskirken i Wien; men som 17-årig, i 1749, blev han afskediget ved stemmens overgang. Den følgende halve snes år ernærede han sig kummerligt som musiker og klaverlærer i Wien; han modtog selv undervisning hos den berømte operakomponist Nicola Porpora, men var i øvrigt stort set selvlært.

Fra 1761 blev han knyttet til fyrstehuset Esterházy, der var blandt Europas rigeste adelsslægter. Haydn stod i fyrstehusets tjeneste indtil 1790, hvor han blev afskediget med en god pension. Siden da og indtil sin død 1809 levede Haydn i Wien. Her blev han engageret af komponisten, violinisten og impresarioen Johann Peter Salomon til at give koncerter i London, hvor han blev modtaget med åbne arme. Haydn virkede i London i to perioder

(1790-92 og 1794-95), og opholdet blev såvel kunstnerisk som økonomisk et højplateau i Haydns liv.

Med sin omfattende produktion af klaversonater, symfonier og strygekvartetter opfattes Haydn med rette som skaberen af den wienerklassiske stil på instrumentalmusikkens område. Og med sine store messer og oratorier *Skabelsen* og *Årsti-*

Fyrst Esterházy tillod ikke, at musikernes familier boede på slottet. I 1772 blev fyrsten usædvanligt længe på Esterházy, og musikerne savnede deres familier. Haydn forstod sine musikere, og i solidaritet med dem skrev han *Afskedssymfonien*, nr. 45 i fis-mol. Efter fire satter begyndte orkestret på endnu en, og tilmed en langsom. I løbet af satsen slukkede musikerne én efter én deres lys og forlod pultene; først blæserne, dernæst strygerne, indtil der kun var to violinister, Tomasini og Haydn, tilbage. De satte sordiner på og sluttede med at spille pianissimo, hvorefter også de forlod salen. Fyrsten forstod denne fine hentydning og gav næste dag ordre til at forlade slottet.

derne førte han omkring 1800 også den klassiske vokalmusik til et højdepunkt. Han udviklede sin stil og kompositionsteknik fra den sene barokstil over den galante stil til den fuldt udfoldede wienklassiske syntese. Den udvikling er særlig tydelig i hans hen ved 80 strygekvartetter og 100 symfonier. Kulminationen på Haydns symfoniske værk udgør de 12 såkaldte Londonsymfonier med numrene 93-104. I disse symfonier, som blev spillet på de subscriptionskoncerter, Salomon arrangerede i London, viste Haydn på samme tid sit kompositoriske mesterskab og sin sikre fornemmelse for at skrive for et stort publikum. Den popularitet, Haydns symfonier som helhed blev genstand for, ses af bl.a. de tilnavne, som eftertiden har givet flere af dem (f.eks. *Sørgesympfonien* nr. 44, *Afskeds-sympfonien* nr. 45 eller *Uret* nr. 101).

De første seks Londonsymfonier – heriblandt nr. 94 med tilnavnet *Paukeslags-sympfonien* – komponerede Haydn i forbindelse med sin første rejse til England 1790-92.

Symfonien fik tilnavnet *Surprise* eller *Paukeslagssympfonien* pga. det pludselige og voldsomme udbrud i hele orkestret, der forekommer i 2. sats *Andante*. Satsen er formet som tema, fire variationer og koda, og det overraskende udbrud indtræffer allerede i præsentationen af det sirlige rokokotema.

På aftenens koncert spilles symfoniens 2. sats i et arrangement for fløjte, strygekvartet og klaver af Haydns impressario J.P. Salomon.

Per Nørgård

Per Nørgård er en af de betydeligste levende komponister i Skandinavien. Han er uhyre produktiv, og værklisterne omfatter bl.a. symfonier, operaer, et oratorium, koncerter, kammermusik, kormusik, elektronisk musik og værker for soloinstrumenter. I artiklen *Samarbejde – samfølelse* bekendte Per Nørgård i 1956 sit engagement i *det nordiske sinds univers*. Artiklen er en utilsøret kærlighedserklæring til den nordiske tone, Sibelius og Vagn Holmboe. Senere fandt han denne kompositoriske bekendelse for snæver, og fra 1959 orienterede han sig i det europæiske avantgardemiljø omkring feriekurserne i Darmstadt (med bl.a. Messiaen, Boulez, Stockhausen, Berio og Ligeti), hvis æstetik og teknik kom til

at præge hans værker gennem 1960'erne. I 1970'erne vakte Nørgård international opmærksomhed med sine "gyldne rytmer", sin udforskning af over- og undertoneverdenen og sin visionære anvendelse af uendelighedsrækken – vanskeligt forklarlige nørgårdske begreber.

På Det Jyske Musikkonservatorium i Århus var Per Nørgård fra 1965 til 1995 en anset, inspirerende og fordomsfri lærer (fra 1987 professor) for en række betydelige yngre danske komponister, bl.a. Hans Abrahamsen, Anders Nordentoft, Bent Sørensen, som i dag er professor på Det Kgl. Danske Musikkonservatorium, og Niels Marthinsen. I 1974 modtog han Nordisk Råds Musikpris for operaen *Gilgamesh* og i 1996 som den første danske komponist Léonie Sonnings Musikpris.

Per Nørgård har indtil i dag komponeret 10 strygekvartetter. Om *Quartetto Breve* fortæller komponisten:

Mine kvartetter viser på overfladen en stor stilistisk spredning; men under overfladen er de fælles om at reflektere mine bestræbelser på at opnå den størst mulige kompleksitet inden for et givet, meget koncentreret udgangsmateriale. Quartetto Breve fra 1952 er – ligesom Quartetto Briosso, som jeg komponerede året efter – fast forankret i den nordiske tradition. De står begge i gæld til Sibelius og min lærer Vagn Holmboe.

VESTERVIG KIRKE

SØNDAG DEN 20. AUGUST KL. 19.30

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-91)

Klaverkvartet i g-mol K 478
for klaver og strygetrio (1785)

Allegro

Andante

Rondo: Allegro moderato

klaver: Dimitri Papadopoulos
violin: Liv Hilde Klokk
bratsch: Máté Szücs
cello: Torun Sæter Stavseng

Programnote, se side 9

Sergei Prokofjev (1891-1953)

Overture on Hebrew Themes i c-mol op. 34 (1919)
for klarinet, klaver og strygekvartet

klarinet: Chad Edward Burrows
klaver: Daniel Blumenthal
violin 1: Eugen C. Morarita
violin 2: Murielle Pfister
bratsch: Bjarni Frimann Bjarnason
cello: Brian Donald Hodges

Programnote, se side 10

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Brandenburgkoncert nr. 4 i A-dur, BWV 1049 (1721)
for soloviolin, 2 solofløjter, strygere og continuo

Allegro

Andante

Presto

soloviolin: Elisabeth Zeuthen Schneider
solofløjte 1: Craig Goodman
solofløjte 2: Kathrin Christians
violin 1: Marie-Claudine Papadopoulos
violin 2: Simone Roggen
bratsch: Luke Winn Fleming
cello: Ágnes Mandulás
klaver: Daniel Blumenthal

Programnote, se side 11

Vestervig Kirke

THISTED MUSIKTEATER

TIRSDAG DEN 22. AUGUST KL. 19.30

Franz Schubert (1797-1828),
Klavertrio i B-dur op. 99, D 898 (1827)

Allegro moderato
Andante un poco mosso
Scherzo: Allegro
Rondo. Allegro vivace

klaver: Daniel Blumenthal
violin : Elisabeth Zeuthen Schneider
cello: Morten Zeuthen

Francis Poulenc (1899-1963)
Rhapsodie nègre (1917)
for fløjte, klarinet, klaver og strygekvartet

Prélude
Ronde
Honoloulou (med vokalt indslag)
Pastorale
Final (med vokalt indslag)

fløjte: Kathrin Christians
klarinet: Chad Edward Burrow
klaver: Dimitri Papadopoulos
violin 1: Sean Y. Wang
violin 2: Eugen C. Morarita
bratsch: Bjarni Frimann Bjarnason
cello: Ágnes Mandulás

Ernst von Dohnányi (1877-1960)
Passacaglia op. 48 nr. 2 (1959)
for solofløjte

fløjte: Craig Goodman

Ernst von Dohnányi (1877-1960)
Kvintet i c-mol op. 1 (1895)
for klaver og strygekvartet

Allegro
Scherzo: Allegro vivace
Adagio, quasi andante
Finale: Allegro animato

klaver: Daniel Blumenthal
violin 1: Simone Roggen
violin 2: Marie-Claudine Papadopoulos
bratsch: Liisa Kristiina Toumaala
cello: Silvia Longaverova

Moritz von Schwind, *En Schubertiade hos Josef Ritter von Spaun*

Schubert modtog betydelig inspiration og støtte fra den kreds af digtere, malere og begejstrede unge, som søgte hans selskab. De aftensammenkomster, der blev arrangeret hos de mere velstående af Schuberts venner, kaldtes for *Schubertiader*. Her opførte Schubert selv mange af sine lieder og klaverværker for første gang.

På Moritz von Schwinds tegning fra 1868 sidder Schubert ved klaveret. På stolen til venstre Schuberts nære ven og tidens absolut førende fortolker af hans lieder, hofsanger Johann Michael Vogl. Til højre for Schubert sidder værten, den universitetsuddannede embedsmand von Spaun.

Den romantiske lieds historie indledes med **Franz Schuberts** mere end 600 klaverledsagede sange, og det er frem for alt Schuberts geniale evne til at skrive lyriske, sangbare melodier, som præger hans store produktion. Den omfatter foruden liederne otte symfonier, klaversonater, kammermusik, kirkemusik og flere sceniske værker.

Også inden for instrumentalmusikken, hvor wienerklassikerne – især Beethoven – var det oplagte forbillede, gør Schuberts melodiske sans sig gældende; men i stedet

for Beethovens målrettede, formbevidste udtryksmåde sætter Schubert en lyrisk musikalsk fortælling om rejser i et musikalsk landskab, hvor der bestandig dukker nye overraskelser op – og hvor gentagelsen bliver en vigtig pointe i formen. Det er ikke mindst Schuberts glæde ved gentagelsen, der betinger værkernes "himmelske længde", en karakteristisk, som Robert Schumann kærligt-ironisk brugte om finalen til den store C-dursymfoni fra 1828.

Trods svigtende helbred, kaotiske livsvilkår og flere depressioner videreførte Schubert til det sidste sit kompositoriske arbejde. I dødsåret 1828 fuldførte han så vigtige værker som strygevintetten i C-dur, fantasien i f-mol for firehændigt klaver (begge opført på Thy Masterclass Kammermusikfestival 2005), de sidste tre store klaversonater i c-mol, A-dur og B-dur og liederne i samlingen *Schwanengesang*.

De to trier for klaver, violin og cello i B- og Es-dur op. 99 og 100 er komponeret i 1827. Det er omfangsrige værker – begge

af omkring tre kvarters varighed, som i Schuberts kammermusikalske produktion har opnået en popularitet, der kan sidestilles med *Forellekvintetten* (spillet på Thy Masterclass Kammermusikfestival 2004).

Aftenens værk, klavertrioen i B-dur op. 99, indledes med *Allegro moderato*, en bredt anlagt sonateform. Strygernes "heroiske" hovedtema, der melodisk bygger på akkordbrydninger, udfolder sig på baggrund af klaverbassens punkterede rytme, som bliver et bærende element i satsen. Side-temaet er udtryksmæssigt hovedtemaets modpol; det præsenteres i celloen og akkompagneres af klaverets trioler – et bedårende eksempel på Schuberts talent for at komponere bredt syngende temaer.

Anden sats, *Andante un poco mosso*, er lyrisk strømmende. Satsen viser Schuberts harmoniske fantasi og hans udtømmelige melodiske evne.

Tredje sats er en robust *Scherzo* med trio. Satsens fremdrift bestemmes ikke mindst ved det gennemførte staccatoanlæg og det raffinerede motiviske spil mellem stemmerne. Her udfolder Schubert et kontrapunktisk niveau, som er bemærkelsesværdigt. Det er i den forbindelse et bevægende paradoks, at Schubert 14 dage før sin død søgte undervisning i kontrapunkt!

Finalen er en overstrømmende *Rondo*. *Allegro vivace*, hvis livsglade og udad-

vendte præg står i tankevækkende og dyb kontrast til den håbløshed og pessimisme, der præger sangkredsen *Winterreise* fra samme år – et eksempel på, at de stærkeste kontraster kommer til udtryk i Schuberts musik, ikke blot i det enkelte værk, men også i værker, der står side om side (læs eventuelt mere om dette i programbog 2005 s. 24).

Komponisten **Francis Poulenc** tilhørte gruppen *De Seks*, som repræsenterede neoklassikken i Frankrig. Inspireret af maleren og digteren Jean Cocteau og komponisten Erik Satie reagerede *De Seks* mod Debussy og den franske impressionisme, hvis drømmende passivitet de ville erstatte med vitalitet og klarhed. Gruppen, der blev stiftet i 1918, bestod foruden Poulenc af Georges Auric, Louis Durey, Arthur Honegger, Darius Milhaud og Germaine Tailleferre.

Som repræsentant for den franske neoklassik er Poulencs musik præget af musikantisk elegance og vid – og af et raffineret polyfont satsarbejde. Det gælder bl.a. gennembrudsværket, balletten *Les Biches* (1924) og hans kammermusik, koncerter, sange og klavermusik. Et alvorligere udtryk hører man i bl.a. operaen *Dialogue des Carmélites* (1957) og i hans mange religiøse korværker.

Med *Rhapsodie nègre* debuterede den 18-årige Poulenc som komponist. Værket

er tilegnet Erik Satie, den excentriske faderskikkelse for tidens avantgarde inden for såvel musik og billedkunst som litteratur.

Rhapsodie nègre gjorde med ét slag Poulenc kendt i Paris. Men værket satie-inspirerede, gådefulde ironi og bevidst "primitive" tonesprog bekom ikke kritikerne – og da slet ikke det forhold, at Poulenc i sidste sats *Final* monterede stærkt kontrasterende musikalske forløb side om side uden overgange – en teknik, der kan minde om den samtidige Picassos kubistiske collager. I hvert fald var Poulencs lærer på konservatoriet, komponisten og dirigenten Paul Vidal, ikke fornøjet. Han sagde:

Dette maleri af Jacques Emile Blanche fra 1921 viser fem medlemmer af gruppen *Les Six*. Poulenc ses i øverste højre hjørne.

Deres værk er hæsligt, kluntet og utrolig dårligt. De gør grin med mig med Deres parallelle kvinter alle steder – og hvad er det der Honoloulou? En dårlig spøg? Jeg forstår nu, at De følger i hælene på Stravinsky, Satie og det sjak. OK – god nat.

Satie og Ravel var begge begejstrede for *Rhapsodie nègre*; den russiske balletmester Diaghilev overvejede en ballet, og Stravinsky tilbød at støtte udgivelsen. Dermed var Poulenc accepteret som medlem af den musikalske avantgarde i Frankrig i årene efter 1. Verdenskrig.

Teksten til de vokale indslag i 3. og 5. sats, der synges af ét af ensembles medlemmer på et pseudo-afrikansk sprog "uden nuance" (se nedenfor), tilskrives digteren Makoko Kangourou, som ingen kender(!):

*Honoloulou, poti lama!
Honoloulou, Honoloulou,
Kati moko, mosi bolou
Ratakou sira, polama!*

Ernst von Dohnányi var ungarsk komponist, dirigent og en af sin tids bedste pianister. Dohnányi var desuden en efterspurgt lærer; blandt hans elever var de ungarskfødte, dirigenten Sir Georg Solti og pianisten Géza Anda. Som dirigent ur-opførte han mange værker af samtidige komponister, bl.a. af skolekammeraten Béla Bartók. Hans egen musik er holdt i senromantisk stil inspireret af Brahms.

Dohnányi har komponeret tre operaer, to symfonier, to klaverkoncerter, to violinkoncerter foruden klaver- og kammermusik.

Den 82-årige Dohnányis *Passacaglia* for solofløjte op. 48 nr. 2 fra 1959 er et af komponistens sidste værker. *Passacaglia* er – ligesom *chaconne* – en almindelig betegnelse for 1600- og 1700-tallets (baroktidens) musikalske improvisations- eller variationsteknik. Variationerne udfolder sig på baggrund af en fire eller otte takter lang melodi i basstemmen, som vedvarende gentages (*basso ostinato*). [Berømte eksempler er Buxtehudes *passacaglia* i d-mol og J.S. Bachs *passacaglia* og fuga i

c-mol, begge for orgel. Måske er den i dag mest opførte *passacaglia* fjerde sats af Brahms 4. symfoni (1885). Selv om Brahms ikke udtrykkeligt betegner sin sats som en *passacaglia* eller *chaconne*, og selv om *passacagliatemaet* ligger i overstemmen, så bygger de 32 symfoniske variationer på en melodisk linje, som Brahms har lånt fra J.S. Bachs *passacaglia* fra kantate nr. 150, *Nach dir, Herr, verlange ich*]. Ligesom *Passacaglia* for soloklaver fra 1899 vidner *Passacaglia* for solofløjte fra 1959 om Dohnányis interesse for denne historiske variationsform, som han delte med Brahms.

Dohnányis *passacagliatema* er en otte

takter lang grundlinje, der omfatter samtlige 12 toner i den kromatiske skala. Trods sit atonale, kromatiske udgangspunkt hælder *passacagliatemaet* tonalt mod a-mol. Variationerne udvikler sig med tiltagende virtuositet uden for alvor at tilsløre temaets koncise, melodiske struktur. *Passacagliatemaet* høres til sidst i en let modificeret form.

Ernst von Dohnányis debutværk er kvintetten for klaver og strygekvartet, som han komponerede, da han studerede på andet år ved konservatoriet i Budapest. Han var da 17 år gammel. Brahms blev så begejstret for værket, at han arrangerede dets uropførelse i Wien 1895 med komponisten ved klaveret.

Første sats er en marchagtig *Allegro* med to kontrasterende temaer; det første kraftfuldt og atletisk, det andet blidere i sin karakter (skal spilles *dolce*). Anden sats *Scherzo, allegro vivace* viser i sit rytmiske spil med de hurtige 3/4-takter inspirationen fra Brahms (som en raffineret *pointe* ændres 2 x 3/4 ofte til lange 3/2-takter). Tredje sats *Adagio, quasi andante* demonstrerer den 17-årige komponists forbløffende satstekniske modenhed, der primært kommer til udtryk i det kontrapunktiske spil mellem klaver, violin og cello. Centralt i finalen, *Allegro animato*, står et strengt komponeret fugato, der omrammes af afsnit med stærkt kontrasterende temaer. Værket slutter pompøst i C-dur.

Ernst von Dohnányi (tv) og Béla Bartók fotograferet i en togkupe

SUNDBY KIRKE, MORS

ONSDAG DEN 23. AUGUST KL. 19.30

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

Serenade i D-dur op. 25 (1801)

for fløjte, violin og bratsch

1. Entrata. Allegro
2. Tempo ordinario d'un Minuetto
3. Allegro molto
4. Andante con Variazioni
5. Allegro scherzando e vivace
6. Adagio – Allegro vivace disinvolto

fløjte: Craig Goodman
violin: Elisabeth Zeuthen Schneider
bratsch: Máté Szücs

Programnote, se side 13

Kaija Saariaho (f. 1952)

Mirrors

for fløjte og cello (1997)

fløjte: Kathrin Christians
cello: Brian Donald Hodges

Programnote, se side 13

Gioacchino Rossini (1792-1868)

Kvartet i B-dur

for fløjte og strygetrio (1804)

Allegro vivace
Andante
Allegretto

fløjte: Kathrin Christians
violin: Eugen C. Morarita
bratsch: Máté Szücs
cello: Brian Donald Hodges

Ludwig van Beethoven (1770-1827),
Strygekvarteret i c-mol op. 18 nr. 4 (1801)

Allegro ma non tanto
Scherzo: Andante scherzoso, quasi Allegretto
Menuetto: Allegretto
Allegro

violin 1: Liv Hilde Klokk
violin 2: Murielle Pfister
bratsch: Luke Winn Fleming
cello: Torun Sæter Stavseng

Claude Debussy (1862-1918)

Six Épigrapbes antiques (1914)

for firehændigt klaver, her arrangeret
for fløjte og strygetrio

1. *Pour invoquer Pan, dieu du vent d'été*
(For at anråbe Pan, sommervindens gud)
Modéré
2. *Pour un tombeau sans nom*
(Til en navnløs grav)
Triste et lent
3. *Pour que la nuit soit propices*
(For at natten skal blive gunstig)
Lent et expressif
4. *Pour la danseuse aux crotales*
(Til danserinden med kastagnetterne)
Andantino
5. *Pour l'Égyptienne* (Til egypterinden)
Très modéré
6. *Pour remercier la pluie au matin*
(For at takke morgenregnen)
Modérément animé

fløjte: Kathrin Christians
violin: Eugen C. Morarita
bratsch: Máté Szücs
cello: Brian Donald Hodges

Den italienske komponist **Gioacchino Rossini** komponerede sin første opera som 16-årig, i 1808. På toppen af sin berømmelse – omkring 1830 – holdt han op med at komponere, formentlig på grund af overanstrengelse, sygdom og depression. Indtil da havde han med feberagtig hast komponeret omkring 35 operaer. I sin hektiske karriere skrev han megen rutinepræget musik og genanvendte af tidnød mange numre fra ældre operaer; men han var også nyskabende og anses for den største og mest indflydelsesrige operakomponist i første halvdel af 1800-tallet. Således regnes *Barberen i Sevilla* 1816 for en af historiens bedste komiske operaer. Også den alvorlige operagenre berigede han med en række værker, bl.a. *Otello* også fra 1816.

I 1824 flyttede han til Paris, og dermed indledtes en glansperiode, hvor hele Europa blev grebet af en sand Rossini-feber. Her komponerede han i 1829 *Wilhelm Tell*, der lagde grunden til en ny operaform i Frankrig, den såkaldte *grand opéra* (store opera). *Grand opéra*, der havde til huse i Pariseroperaen, var gennemkomponeret og lagt an på udstyrseffekter, masseoptrin, ballet og sang med hang til det opsigtsvækkende og sensationelle. Med komponister som Auber, Halévy og Meyerbeer blev denne genre, som også Wagner og Verdi bidrog til, uhyre populær. Kvartetten for fløjte og strygertrio i B-dur er et arrangement af sonaten for to violiner,

cello og kontrabas, den tredje af seks *Sonata a Quattro*, som Rossini komponerede i Ravenna omkring 1804 – da han var 12 år gammel!

Kvartetten indledes med en charmerende *Allegro vivace*, der udfolder en mangfoldighed af lyriske temaer og drilagtige virtuose passager. Satsen sprudler af munterhed – som ville den udfordre enhver, der ikke

Gioacchino Rossini fotograferet som 68-årig i 1860. Han var da for længst holdt op med at komponere operaer. Til gengæld dyrkede han fortsat sin store interesse for finere madlavning. Man fortæller, at Rossini kun græd to gange i sit liv: Den ene gang ved en vens bære; den anden gang da han så en tjener tabe en braisseret poulard ned i Genfersøen.

delers dens uskrømtede glæde ved opsigtsvækkende musikalske stunts. Den specielle "opera-agtige" attitude, hvor følsomheden klogt holdes i tømme eller bearbejdes uden dikkedarer, er også typisk for den mere adstadige anden sats, *Andante*. I finalens *Allegretto* udfolder Rossini igen en række motiver og grupper af motiver, som i deres underfundighed bringer førstesatsen i erindring.

Beethoven, der i 1792 som 22-årig flyttede til Wien fra Bonn, viste fra første færd en vilje til at udvide og personliggøre det wienerklassiske tonesprog. I værkerne op til århundredeskiftet – fra den såkaldte "første periode" – komponerede han dog i forlængelse af traditionen fra Haydn og Mozart. Fra omkring 1802 indtrådte imidlertid den fase i Beethovens udvikling, hvor såvel de musikalske som de personlige betingelser for *den afbalancerede wienerklassiske syntese* ikke længere var til stede. Fra da af komponerede Beethoven en musik, som er dybt personlig, følelsesladet og grænseoverskridende.

Fra Beethovens første periode indtil ca. 1800 stammer bl.a. de første 10 af 32 klaversonater, de første to af ni symfonier, de første to af fem klaverkoncerter, septetten op. 20 og de seks strygekvartetter op. 18.

Beethovens i alt 16 strygekvartetter, hvoraf de første blev udgivet i 1801 og den sidste i hans dødsår 1827, indtager en central plads i hans kammermusikalske produktion. Også i strygekvartetterne var Beethoven nyskabende, idet han konstant afsøgte nye grænser for sit musikalske udtryk – og det i en genre, der allerede med Haydns og Mozarts sene værker var udviklet til perfektion på det wienerklassiske grundlag. Beethovens kvartetter – ikke mindst de såkaldte "gale" fra hans sidste leveår – indtager en enestående position i 1800-tallets musik.

Den første gruppe på seks strygekvartetter blev publiceret som op. 18 i 1801 og tilegnet fyrst Lobkowitz. Kvartetterne blev til som resultatet af hårdt og møjsommeligt arbejde i årene 1798-1800. Som helhed bærer de præg af, at Beethoven i denne første samling forsøger at positionere sig i forhold til Mozart, der døde i 1791, og Haydn, der i årene omkring 1800 udgav sine seks kvartetter op. 76 og de to kvartetter op. 77 – værker, der repræsenterer det højeste mesterskab.

Det er derfor påfaldende, at Beethovens op. 18 som helhed er mindre dristige og mindre eksperimenterende end de klaver-sonater, han komponerede i samme periode (f.eks. den 5. sonate op. 10 nr. 1 med den berømte 2. sats *Largo, con gran espressione* og den 8. *Sonate pathétique* – begge i c-mol og udgivet i henholdsvis 1798 og 1799).

Med 1. violinens dominerende rolle, temaernes regelmæssige opbygning og sit enkle tonale design er kvartetten op. 18 nr. 4 i c-mol forankret i den wienerklassiske tradition. Men 1. sats *Allegro ma non tanto* har alligevel – med sine rytmiske betoningsforskydninger, klanglige registerskift og bratte sammenstilling af kontrasterende elementer (melodi med akkompagnement over for tæt motivisk arbejde) – et individuelt præg, der peger fremad.

2. sats *Scherzo: Andante scherzoso, quasi Allegretto* er komponeret som både langsom sats og scherzo. 2. violinen åbner med en elegant melodi i C-dur, som derefter imiteres efter tur af bratsch og 1. violin. Celloen stiller sig tilfreds med at akkompagnere med indledningstemaets begyndelse. Senere lægger celloen for med et nyt motiv, der også imiteres. Som helhed spiller "den lærde stil", dvs. den kontrapunktiske eller fugerede skrivemåde, hvor de fire stemmer deltager på lige fod i udfoldelsen af det tematiske arbejde, en hovedrolle i denne sats.

I 1775 forbød et kejserligt dekret uautoriseret kopiering af værker trykt i Østrig. Derudover fandtes der dengang ingen lov om kunstneres rettigheder, som vi kender det i dag. Beethoven førte flere langvarige og bitre retssager om rettigheder til sine værker bl.a. med det ansete forlag *Artaria* i Wien. Desuden anlagde han sag om formynderretten til sin nevø efter sin bror Carls død i 1815.

Tegningen forestiller et af Beethovens mange møder i retten. Han sidder til venstre ved bordet, mens hans advokat Bach – forrest – argumenterer sagen.

3. sats er en menuet i c-mol, hvis hoveddel er motivisk afledt af kvartetens indledende tema. Som mellemdel høres en trio i As-dur.

4. sats, *Allegro*, er udformet som en rondo, hvis rastløse hovedtema i c-mol vender tilbage og adskiller de kontrasterende episoder.

Marcel Baschet, *Claude Debussy* 1884

Den musikalske impressionisme (af fr. *impression, indtryk*) er primært knyttet til komponisten **Claude Debussy** og hans værker. Debussys forhold til tonaliteten blev skelsættende i musikhistorien, idet han på en uhyre raffineret og dybt personlig måde frigjorde sig fra dur-mol-tonaliteten. Ved at basere sit tonesprog på et forråd af toner, et skalagrundlag, der ikke indeholdt de spændingsskabende halvtonetrin (som dur- eller molskalaen indeholder), opnåede Debussy i melodi og samklang en tilstand, der opleves som næsten statisk; en musik, hvor raffinerede, farverige og klangfulde nuancer er det væsentligste, men hvor den indre tonale sammenhæng i klassisk forstand er reduceret.

Derved øvede han enorm indflydelse; direkte f.eks. på den tyske senromantiske komponist Max Reger i dennes udvikling bort fra tonaliteten i retning af en friere, klangpræget stil, indirekte – som inspirerende forbillede – på en række af 1900-tallets betydeligste komponister (som f.eks. Béla Bartók, Igor Stravinsky og Olivier Messiaen) og på talrige jazzmusikere.

Hertil kom, at Debussy var en fremragende orkestertekniker. Hans brillante og farverige instrumentation satte sig spor, ikke blot hos landsmændene Paul Dukas, Maurice Ravel og Arthur Honegger, men også hos englænderne Cyril Scott og Frederick Delius og på de spanske komponister Isaac Albéniz og Manuel de Falla.

I årene fra ca. 1890 til 1910 komponerede Debussy de værker, der for eftertiden kom til at tegne den musikalske impressionisme. De vigtigste er gennembrudsværket *Forspil til en fauns eftermiddag* 1894, de tre orkestrerocturner 1893-99, operaen *Pelléas et Mélisande* 1893-1902 med tekst af den belgiske symbolist Maurice Maeterlinck; desuden de to hovedværker for orkester, *La Mer (Havet)* 1903-05 og *Images (Billeder)* 1905-12 foruden en lang række klaverværker.

Claude Debussy var en fremragende pianist, og hans værker for klaver – bl.a. de 24 *Préludes* i to bind 1910 og 1913 og *Études* fra 1915 – er af samme kunstneriske vægtfylde som orkesterværkerne.

I årene efter 1910 ændrede Debussys musik sig i retning af større klarhed i form og udtryk – en neo-klassisk tendens blev hørbar, f.eks. i det monumentale klaverpræludium *La Cathédrale engloutie (Den sunkne katedral)* 1910. Denne tendens spores også i *Six Épigrapbes antiques (Seks antikke indskrifter)* fra 1914.

De seks satser er forsynet med overskrifter, der antyder, hvilke associationer og stemninger komponisten har ønsket at formidle i denne enkle, poetiske og gådefulde musik.

MORUP MØLLE KRO

TORS DAG DEN 24. AUGUST KL. 20.30

Béla Bartók (1881-1945)

Kontraster

for klarinet, violin og klaver (1940)

Verbunkos: Moderato, ben ritmato

Pihenó: Lento

Sebes: Allegro vivace

klarinet: Chad Edward Burrow

violin: Sean Y. Wang

klaver: Dimitri Papadopoulos

Franz Schubert (1797-1828)

Strygetrio i B-dur D 471 (1816)

Allegro

violin: Sean Y. Wang

bratsch: Liisa Kristiina Toumaala

cello: Silvia Longaverova

Franz Schubert, se biografi side 18

Francis Poulenc (1899-1963)

Rhapsodie nègre (1917)

for fløjte, klarinet, klaver og strygekvartet

Prélude

Ronde

Honoloulou (med vokalt indslag)

Pastorale

Final (med vokalt indslag)

fløjte: Kathrin Christians

klarinet: Chad Edward Burrow

klaver: Dimitri Papadopoulos

violin 1: Sean Y. Wang

violin 2: Eugen C. Morarita

Programnote, se side 19

Poul Rovsing Olsen (1922-82)

A Dream in Violet op. 85 (1982)

for strygetrio

violin: Eugen C. Morarita

bratsch: Bjarni Frimann Bjarnason

cello: Ágnes Mandulás

Aram Khatjaturjan (1903-78)

Trio i g-mol (1932)

for klarinet, violin og klaver

Andante con dolore, molto espressione

Allegro

Moderato

klarinet: Chad Edward Burrow

violin: Sean Wang

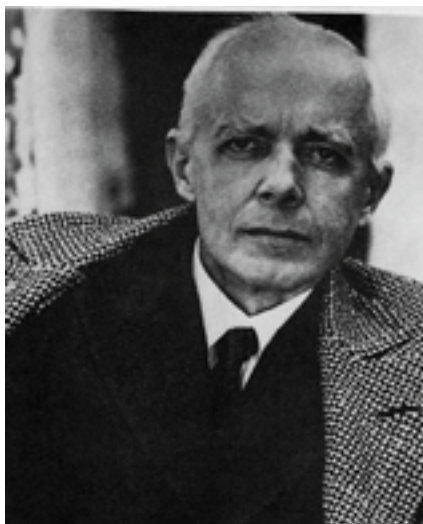
klaver: Dimitri Papadopoulos

Morup Mølle Kro

Ungareren **Béla Bartók** var en hovedperson i 1900-tallets musikhistorie. Ikke mindst hans seks strygekvartetter har sikret ham en plads som en af de mest betydningsfulde komponister i århundredet. Bartók studerede 1899-1904 på konservatoriet i Budapest, hvor han siden blev professor i klaver fra 1907 til 1934. I begyndelsen af 1900-tallet indsamlede han folkemusik i Ungarn (sammen med Zoltán Kodály), på Balkan, i Lilleasien og i Nordafrika. Bartóks materiale nåede op på omkring 20.000 melodier. Hans dybe viden om og engagement i den slaviske folkemusik fik afgørende indflydelse på hans egen udvikling som komponist, og i artikler til førende europæiske tidsskrifter påpegede

Béla Bartók fotograferet i New York 1943. På det tidspunkt var han mærket af sygdom.

han utrætteligt den etniske musiks værdi som en kilde til inspiration for fremtidens ungarske kunstmusik.

Indtil 1918 gennemgik Bartók en udvikling som komponist fra senromantik til en stil, der frigjorde sig fra dur-moltonaliteten. Hos den samtidige Arnold Schönberg og dennes elever, Anton Webern og Alban Berg, førte udviklingen til *atonalitet*, hos Bartók til *fritonalitet*, dvs. til en skrivemåde, der i princippet er tonal, men i udvidet forstand, alsidig og rigt nuanceret. Bartók bygger frit på den etniske musiks kirketonale (modale) eller pentatone skalggrundlag, dur-molmusikens skalaer og den kromatiske skala. Alle akkordtyper anvendes, fra tertsobyggede tre- og firklange til akkorder opbygget på kvart- og kvintintervaller udsmykket med dissonerende sekunder.

Blandt hovedværkerne indtil 1918 er de to orkestersuiter (1905-07) og *20 ungarske folkesange* (1906). I 1911 udkom det berømte klaverværk *Allegro barbaro*. Musikken har et vitalt, rytmisk drive, som skærpes ved voldsomt dissonerende, udhamrede akkorder. Samme år blev operaen *Hertug Blåskægs Borg* opført.

I 1920'erne og først i 30'erne vandt Bartóks værker stadig større udbredelse, især på grund af opførelserne i *ISCM (International Society for Contemporary Music)*, der optog ham som æresmedlem. Blandt de

vigtigste værker fra den periode er *Danse-suite for orkester* 1923, *Sonate for klaver* 1926, 1. og 2. klaverkoncert 1926-31, 3. til 6. strygekvartet 1927-39, *Musik for strygere, slagtøj og celeste* 1936.

På grund af sin udtalte modvilje mod det ungarske styres samarbejde med Hitler, måtte Bartók i 1939 flygte til USA. Her blev han æresdoktor ved University of Columbia og var i to år beskæftiget med at transskribere Harvard-professoren Milman Parrys omfattende samling af serbo-kroatiske folkesange, som var indsunget på grammofonplade. Men Bartók faldt aldrig til i USA, og på grund af alvorlig sygdom (leukæmi) måtte han indstille sin koncert- og forelæsningsvirksomhed. Derfor blev hans økonomiske forhold stadig ringere, og han døde i dyb fattigdom på et hospital i New York den 26. september 1945.

I USA skrev han kun få, men betydelige værker: *Koncert for orkester* 1943, *Sonate for soloviolin* 1944, den 3. klaverkoncert 1945 og en ufuldendt bratschkoncert.

Bartók præsenterede *Kontraster* for klarinet, violin og klaver i 1940. Værket, der oprindeligt hed *Rapsodi for klarinet, violin og klaver*, blev til på bestilling af jazz-klarinetlisten Benny Goodman, hvem værket også er tilegnet. Sammen med violinisten Joseph Szigeti og pianisten Endre Petri opførte Goodman *Rapsodien* i New York den 9. januar 1939. Værket bestod da kun af

to satser. Den langsomme sats *Pihenó* blev først tilføjet efter premieren. Den tresattede version, der fik navnet *Kontraster*, blev indspillet i maj 1940 af Goodman, Szigeti og Bartok på plademærket Columbia.

De tre satser har ungarske danse som karaktermæssige forlæg – som titlerne antyder: *Verbunkos* er navnet på en "hvervedans", der blev brugt, når unge mænd skulle hverves til den kejserlige armé. En kontrasterende langsom sats danner et hvilepunkt mellem de to ydersatser, hvoraf den sidste, *Sebes*, er en hurtig dans.

Første sats omfatter en solokadence for klarinet, tredje sats en solokadence for violin. Anden sats, *Pihenó (Hvile)*, er præget af den indadskuende ro, der kendetegner Bartóks musikalske "nattestemninger". Tredje sats, *Sebes*, begynder med, at violinisten spiller "forstemt" – som en landsbyspillemand, hvis højeste og dybeste streng på violinen kan være stemt henholdsvis en halv tone ned og op. I hele værket spiller klaveret en mere tilbagetrukket rolle i forhold til klarinet og violin, hvorimellem kontrasterne udfoldes.

Den russisk-armenske **Aram Khatjaturjan** var en af Sovjetunionens mest succesrige komponister. Ligesom sine samtidige kolleger, Prokofjev og Sjostakovitj, levede han en stor del af sit liv under de begræns-

ninger, den officielle sovjetiske kulturpolitik pålagde komponisterne, nemlig at deres musik skulle være tonal, melodisk, optimistisk og baseret på folkemusik. Modsat Sjostakovitj lykkedes det som regel Khatjaturjan at tilpasse sig Stalins "sovjetiske realisme", idet hans symfonier, solokoncerter, balletter (bl.a. *Gajane* og *Sabeldansen* 1942 og *Spartacus* 1954), scene- og filmmusik samt patriotiske kantater og sange som helhed faldt i det kommunistiske regimes smag.

Aram Khatjaturjan på russisk frimærke

Khatjaturjans musik forener brillant orkesterteknik med en tydelig forankring i kaukasiske folkemusik, især den rytmiske markante folkedans og den folkelige improvisationspraksis. Med sit udprægede talent for den farverige orkestermusik følte Khatjaturjan sig mindre tiltrukket af kammermusikken. Bortset fra enkelte ungdomsværker (duoer) er klarinettrioen fra 1932 hans eneste kammermusikværk i fuld skala.

Den indledende *Andante con dolore, molto espressione* er en lyrisk duet mellem klarinet og violin over et klaverakkompagnement – med melodiske udsmykninger, der vidner om inspirationen fra den armenske folkemusik og dens improvisationspraksis.

Anden sats, *Allegro*, står i gæld til armensk folkedans.

Tredje sats, *Moderato*, er en række variationer over en folkemelodi fra Uzbekistan. Melodien præsenteres i klarinetten, hvorefter den udsmykkes og bearbejdes rytmisk og melodisk i de tre instrumenter. Specielt klarinetten melodiske udfoldelser bringer nærorientens folkemusikalske praksis i erindring.

Den danske komponist, musiketnolog og jurist **Poul Rovsing Olsen** studerede klaver og musikteori på konservatoriet i København 1943-46 og jura på universitetet sammesteds, hvorfra han blev cand.jur. i 1948. Han fortsatte sine musikstudier i Paris, hvor hans interesse for fremmede kulturer blev vakt. Fra 1960 var Rovsing Olsen knyttet til Dansk Folkemindesamling og fra 1969 til Københavns Universitet som lærer på Musikvidenskabeligt Institut. Som musiketnolog forskede han bl.a. i Indien, ved Den Persiske Golf og på

Poul Rovsing Olsen

Grønland; i den forbindelse udgav han i 1974 bogen *Musiketnologi*.

Poul Rovsing Olsen har komponeret orkester-, kammer- og klavermusik samt musikedramatik. Som komponist var han især påvirket af Stravinsky, Bartók og Carl Nielsen. I 1960'erne vandt elementer fra den europæiske modernisme og den etniske musik indpas i hans musik.

Strygetrioen fra 1982, der er Poul Rovsing Olsens sidste værk, er skrevet på bestilling af *Lerchenborg Musikdage*. I trioens mærkes inspirationen fra musiketnologen

Rovsing Olsens forskning i arabisk og indisk musik.

I 1983 udgav selskabet Dansk Musik Antologi *A Dream in Violet* på lp indspillet af Københavns Kammertrio. Pladenoten oplyser:

Komponisten oplevede udarbejdelsen af denne musik, hvor de tre strygere spiller med sordin, som En Drøm i Violet. Trioen er i ét stort forløb. Et større antal afsnit udvikler sig af hinanden, som var de episoder i en novelle. Det længste af disse afsnit optræder midt i værket. I det afsnit høres en elegisk melodi i fire versioner med et fast rytmisk mønster som baggrund. Ligesom en mellemstlig lutspiller vil begynde sin improvisation i én toneart blot for hurtigt at modulere over i andre og først til allersidst vende tilbage til udgangstonearten, således anvender Rovsing Olsen i værkets begyndelse en ottetone-skala, som han efterhånden bevæger sig langt væk fra og først vender tilbage til i værkets sidste minutter. Det melodiske materiale udfolder sig omkring centraltonen A, som dog først høres klinge som værkets sidste tone.

Franz Schubert, se biografi side 18

I årene 1816-17 var Franz Schubert hjælpelærer hos sin far – men samtidig ekstremt produktiv som komponist: klaverværker, kammermusik, ouverturer, en

opera, en messe, symfonier og sange (lieder) så dagens lys. Det var også vanskelige år for Schubert. I 1816 sendte han Goethe nogle af sine fineste sange til digterens tekster (bl.a. *Der Erlkönig*). Goethe returnerede materialet uden kommentarer. Først i 1818 flyttede Schubert – overtaget af sin bedste ven, digteren Franz von Schober – hjemmefra for resten af sit korte liv at hutle sig igennem ved gode venners hjælp.

I denne vanskelige periode komponerede Schubert foruden strygetrioen i B-dur D. 471 også tre sonater for violin og klaver. I strygetrioen, hvorfra kun 1. sats er overleveret i sin helhed, arbejder Schubert på sikker grund. Med sine enkle, elegante temaer, sin klare harmoniske struktur, sin overskuelige form og hele musikantiske anlæg er satsen wienerklassisk på en måde, der bringer Mozart i erindring.

Franz Schubert

THISTED MUSIKTEATER

FREDAG DEN 25. AUGUST KL. 19.30

Ludwig van Beethoven (1770-1827),
Strygekvarteret i c-mol op. 18 nr. 4 (1801)

Allegro ma non tanto
Scherzo: Andante scherzoso, quasi Allegretto
Menuetto: Allegretto
Allegro

violin 1: Liv Hilde Klokk
violin 2: Murielle Pfister
bratsch: Luke Winn Fleming
cello: Torun Sæter Stavseng

Programnote, se side 22

Claude Debussy (1862-1918)
Six Épigrapbes antiques (1914)
for firehændigt klaver, her arrangeret
for fløjte og strygetrio

1. *Pour invoquer Pan, dieu du vent d'été*
(For at anrøbe Pan, sommervindens gud)
Modéré
2. *Pour un tombeau sans nom*
(Til en navnløs grav)
Triste et lent
3. *Pour que la nuit soit propices*
(For at natten skal blive gunstig)
Lent et expressif
4. *Pour la danseuse aux crotales*
(Til danserinden med kastagnetterne)
Andantino
5. *Pour l'Égyptienne* (Til egypterinden)
Très modéré
6. *Pour remercier la pluie au matin*
(For at takke morgenregnen)
Modérément animé

fløjte: Kathrin Christians
violin: Eugen C. Morarita
bratsch: Máté Szücs
cello: Brian Donald Hodges

Programnote, se side 24

Per Nørgård (f. 1932)
Quartetto Breve (1952)

Lento, poco rubato – Allegro risoluto

violin 1: Liv Hilde Klokk
violin 2: Murielle Pfister
bratsch: Luke Winn Fleming
cello: Torun Sæter Stavseng

Programnote, se side 15

Felix Mendelssohn Bartholdy (1809-1847)
Oktet i Es-dur op. 20 (1825)
for fire violiner, to bratscher og to celli

Allegro moderato ma con fuoco
Andante
Scherzo. Allegro leggerissimo
Presto

violin 1: Elisabeth Zeuthen Schneider
violin 2: Liv Hilde Klokk
violin 3: Sean Y. Wang
violin 4: Murielle Pfister
bratsch 1: Luke Winn Fleming
bratsch 2: Bjarni Frimann Bjarnason
cello 1: Torun Sæter Stavseng
cello 2: Ágnes Mandulás

Felix Mendelssohn Bartholdys musik er kendetegnet ved en aldrig svigtende sans for klarhed og balance. Med sin overlegne beherskelse af form og teknik fandt han det naturligt at videreføre klassiske genrer som f.eks. symfoni, koncert, kammermusik og oratorium. Han søgte ikke nye veje, men lod sin lyriske følsomhed komme til udtryk i et perfekt afbalanceret tonesprog. Mendelssohn er romantikkens mest udtalt klassisk orienterede komponist.

Fra 1835 var Mendelssohn dirigent ved Gewandhauskoncerterne i Leipzig, hvis orkester under hans ledelse udviklede sig til Europas førende; med orkestret uropførte han i 1843 med eksempelløs succes danskeren Niels W. Gades 1. symfoni. Efter Mendelssohns død videreførte Gade indtil 1848 koncerterne med Gewandhausorkestret. 1843 grundlagde Mendelssohn konservatoriet i Leipzig, som hurtigt opnåede internationalt ry. Blandt lærerne var Niels W. Gade.

Felix Mendelssohn Bartholdy var et forbløffende musikalsk talent. Opvokset i et velhavende borgerligt hjem i Berlin (faderen var bankier) fik Felix og hans fire år ældre søster Fanny de allerbedste betingelser for deres kunstneriske udvikling; ikke mindst blev de inspireret af de kulturpersonligheder, der jævnligt besøgte hjemmet.

Som 16-årig forbløffede Felix Mendelssohn det musikalske Europa med oktetten for

strygere op. 20, og det følgende år komponerede han et af romantikkens mest fuldendte værker, ouverturen til Shakespeares *En Skærsommernatsdrøm*.

Da Mendelssohns oktet blev trykt i 1832, foreskrev komponisten, at alle stemmer skulle spilles "symfonisk": Alle piano- og fortsteder skal udføres med stor præcision og differentieres mere, end man plejer at gøre i lignende ensembler.

Første og sidste sats udnytter da også den samlede besætnings fulde klanglige potentiale, medens anden og tredje sats i højere grad er kammermusikalsk lagt an.

I den berømte tredje sats *Scherzo. Allegro leggierissimo* hører vi den virtuost strømmende og gennemsigtigt instrumenterede, alfeagtige musik, som er så karakteristisk for Mendelssohn. Scherzoen er inspireret af Walpurgisnachts scenen fra første del af Goethes *Faust*, hvis slutning lyder:

*Wolkenzug und Nebelflor
Erhellen sich von oben;
Luft im Laub und Wind im Rohr,
Und Alles ist zerstoben.*

*Drivende skyer og tågesløv
Hvælver sig lysende over os;
En luftning i løvet, et vindpust i strået,
Og alt er vejret bort.*

Også musikken forsvinder som et vindpust – i førsteviolinen opadgående skabelbevægelse.

Finalens *Presto* er en eksplosion af energi; et perpetuum mobile i form af en dramatisk fuga, hvis fremstormende tema præsenteres af celloen for derefter at bevæge sig opad i de øvrige strygere. Bemærkelsesværdigt er det, at Mendelssohn i sidste halvdel vender tilbage til Scherzoens musik, som fuldstændig budfrit indgår i denne fabelagtige slutsats.

Komponisten og dirigenten Felix Mendelssohn var begejstret for Niels W. Gade, hvis 1. symfoni i c-mol (*Paa Sjølund's fagre Sletter*) han uropførte med Gewandhausorkestret i Leipzig den 2. marts 1843. Dermed indledte Niels W. Gade en international karriere, som er blevet få danske komponister til del.

KARBY KIRKE, MORS

FREDAG DEN 25. AUGUST KL. 19.30

Emil Hartmann (1836-98)

Serenade i A-dur op. 24 (1877)

Trio for klarinet, cello og klaver

Idyl

Romance

Rondo-finale

klarinet: Chad Edward Burrow

cello: Morten Zeuthen

klaver: Dimitri Papadopoulos

Ernst von Dohnányi (1877-1960)

Passacaglia op. 48 nr. 2 (1959)

for solofløjte

fløjte: Craig Goodman

Programnote, se side 19

Karsten Fundal (f. 1966)

The Ways of Lightness and Falling (1991-92)

Trio for klarinet, cello og klaver

klarinet: Chad Edward Burrow

cello: Morten Zeuthen

klaver: Dimitri Papadopoulos

Ernst von Dohnányi (1877-1960)

Kvintet i c-mol op. 1 (1895)

for klaver og strygekvartet

Allegro

Scherzo: Allegro vivace

Adagio, quasi andante

Finale: Allegro animato

klaver: Daniel Blumenthal

violin 1: Simone Roggen

violin 2: Marie-Claudine Papadopoulos

bratsch: Liisa Kriistina Tuomaala

cello: Silvia Longaverova

Programnote, se side 20

Karby Kirke

Den danske komponist og organist **Emil Hartmann** var elev af sin fader, Johan Peter Emilius Hartmann – én af 1800-tallets mest fremtrædende danske komponister. Emil Hartmann var 4. generation af en slægt af komponister. Hans oldefar, Johann Ernst Hartmann, kom i 1760'erne til København, hvor han i 1768 blev koncertmester i Det Kgl. Kapel og senere gjorde sig bemærket med de to syngespil, *Balders Død* 1773 og *Fiskerne* 1780 – begge til tekster af Johannes Ewald. [Emil Hartmanns bror, Frederik August Hartmann, var bedstefar til komponisten Niels Viggo Bentzon, der døde i 2000].

Efter studier i Leipzig blev Emil Hartmann organist ved Sct. Johannes Kirke i København 1861-71 og derefter til sin død ved Christiansborg Slotskirke. Som dirigent i Musikforeningen efterfulgte han i årene 1891-92 Niels W. Gade.

Emil Hartmann har komponeret operaer og syngespil, syv symfonier, tre instrumentalkoncerter (for henholdsvis violin, cello og klaver), balletmusik, kammermusik og vokalværker. Som komponist stod han i skyggen af sin far; men hans lyse, lette og romantiske tonesprog, der er inspireret af Felix Mendelssohn og Niels W. Gade, skaffede ham et stort publikum – ikke mindst i Tyskland, hvor han som pianist og dirigent ofte selv deltog i opførelsen af egne værker.

Serenaden i A-dur op. 24 for klarinet, cello og klaver er et typisk eksempel på Hartmanns indtagende, romantiske tone. Værket blev opført første gang i 1877 med Hartmann selv ved klaveret. Det foregik i Kammermusikforeningen af 1868, også kaldet *Natmandsforeningen* – Københavns første, betydeligste og stadig eksisterende forening til dyrkelse af kammermusikken.

Allerede satsbetegnelserne *Idyl* og *Romance* indstiller lytteren på den romantiske tone, der præger trioens: lyrisk strømrende, udtryksfuld og med mange fine klanglige nuancer. Anden sats, *Romance*, citerer i de første to takter Hartmanns vuggevise *Nu skal du kønt dig putte ned*. I musikalsk henseende er finale-rondoens med sin tematiske rigdom og sit dramatiske anlæg trioens vægtigste sats.

Karsten Fundal studerede fra 1982 komposition på Det Kgl. Danske Musikkonservatorium hos Ib Nørholm med Hans Abrahamsen som lærer i instrumentation. Selv fremhæver Fundal mødet i 1986 med især Morton Feldman i Dartington, England, som særlig betydningsfuld for hans udvikling. 1987-88 studerede han komposition hos Louis Andriessen i Holland, hvorefter han vendte tilbage til København for igen at studere på det Kongelige Danske Musikkonservatorium. I perioden

1989-91 studerede Fundal komposition ved Det Jyske Musikkonservatorium hos Per Nørgård og Karl Aage Rasmussen.

Karsten Fundal har i de senere år modtaget et stort antal bestillinger på nye værker. Han har således komponeret *Oscillation* til Århus Sinfonietta, der blev uropført på Numus Festivalen i 2000. Han har også skrevet et stort bestillingsværk fra Danmarks Radio, *Entropia* for solister, kor og stort orkester, som søger at skildre Universets skabelse (uropført i april 2002). Blandt nyere større værker er også slagtøjskoncerten *Ritornelli in contrario* 1997.

Om aftenens værk skriver Bent Olsen i bookletten til pladeselskabet Dacapos *Dansk musik i 1000 år – en antologi* s. 74:

Klarinettrioen The Ways of Lightness and Falling er på én gang let og tungsinelig.

Karsten Fundal

Over lange stræk slipper musikken jordforbindelsen i svævende, selvoptaget leg; men det kontemplative udtryk har smertelige undertoner. Komponisten skriver i forordet til sit partitur, at kompositionen tog form på et tidspunkt, hvor han var optaget af følelsen af en indre kamp mellem to tilsyneladende modsatrettede psykologiske kræfter. Han oplevede dem som henholdvis lethed og momentane fald fra denne lethedstilstand – som en pludselig og stærk tyngdekraft. De to følelser kunne meget vel skyldes spændingen mellem kunstnerens lukken sig om sig selv i kreativ selvudfoldelse og den indtrængende omverdens anderledes virkelighedsnære krav. Komponisten Karl Aage Rasmussen har træffende talt om en særlig "psykologisk" polyfoni i Fundals musik: forskellige personligheder stilles over for hinanden i musikkens stemmenvæv. I *The Ways of Lightness and Falling* haler kræfterne i hver sin retning. Til sidst letter celloen, og musikken stiger til vejrs og forsvinder.

(København: Dacapo Records 2000)

TM 1998

Malina Sarnowska - duet med vindharpe

FOLKECENTRET FOR VEDVARENDE ENERGI, YDBY LØRDAG DEN 26. AUGUST KL.16.00

Felix Mendelssohn Bartholdy (1809-1847)

Oktet i Es-dur op. 20 (1825)

for fire violiner, to bratscher og to celli

Allegro moderato ma con fuoco

Andante

Scherzo. Allegro leggierissimo

Presto

violin 1: Elisabeth Zeuthen Schneider

violin 2: Liv Hilde Klokk

violin 3: Sean Y. Wang

violin 4: Murielle Pfister

bratsch 1: Luke Winn Fleming

bratsch 2: Bjarni Frimann Bjarnason

cello 1: Ágnes Mandulás

cello 2: Torun Sæter Stavseng

Programnote, se side 30

Johannes Brahms (1833-97)

Strygesekstet op. 18 i B-dur (1860)

for to violiner, to bratscher og to celli

Allegro ma non troppo

Andante ma moderato

Scherzo: Allegro molto

Rondo: Poco allegretto e grazioso

violin 1: Marie-Claudine Papadopoulos

violin 2: Simone Roggen

bratsch 1: Máté Szücs

bratsch 2: Liisa Kriistina Tuomaala

cello 1: Brian Donald Hodges

cello 2: Silvia Longaverova

Folkcentret for Vedvarende Energi

Johannes Brahms blev født i Hamburg i små kår. Faderen var balmusiker og blev senere kontrabassist i byorkestret. Johannes Brahms måtte som ung bidrage til familiens underhold ved at spille på værtshuse. Fra sit syvende år fik han regelmæssig undervisning i klaver, senere også i teori og komposition. I 1848 – som 15-årig – trådte han offentligt frem som pianist. Det fik stor betydning for Brahms, at han i 1853 mødte den ungarske violinist Eduard Reményi. Med ham turnerede han i Tyskland, hvor han mødte mange fremtrædende musikere og komponister, i Weimar Franz Liszt (hvis musik han ikke brød sig om) og i Düsseldorf Robert og Clara Schumann.

Brahms forelagde en række kompositioner for Robert Schumann, som blev meget begejstret. I *Neue Zeitschrift für Musik* hilste han Brahms som den "unge ørn", der med sit geni ville skabe fornyelse i tysk musikliv. På den måde blev Brahms kendt; hans værker blev udgivet, og han kunne på længere sigt hellige sig sin virksomhed som komponist.

I årene 1857–62 levede Brahms i Hamburg afbrudt af kortere ophold i Detmold, hvor han var engageret som hofpianist, kammermusiker og kordirigent. I 1862 rejste han første gang til Wien, hvorfra han sammen med bl.a. violinisten Joseph Joachim og sangeren Julius Stockhausen foretog vidtstrakte koncertturnéer, således i 1868 til København. Fra 1868 tog Brahms bli-

vende ophold i Wien. Her blev han i 1872 ansat som kordirigent i *Gesellschaft der Musikfreunde*, men trak sig tilbage i 1875 i erkendelse af, at hans kompositoriske arbejde var vigtigere for ham end den praktiske musikudøvelse.

Opførelsen af hans største værk for kor og orkester *Ein deutsches Requiem* den 10. april 1868 i Bremens domkirke blev en succes, der placerede den 35-årige Brahms som en af tidens største komponister. Blandt hans øvrige hovedværker er de fire symfonier, de to klaverkoncerter og violinkoncerten foruden kammer- og klavermusik og hened 200 lieder med klaverledsagelse.

Brahms komponerede sin første strygesekestet op. 18 i B-dur som 27-årig – i 1860. Den anden op. 36 fulgte fire år senere. Strygesekestetten op. 18 har tilnavnet *Forårssekestetten* på grund af sit enkle, let tilgængelige udtryk og sin rigdom på smukke, sangbare temaer.

I forhold til den traditionelle strygekvartetbesætning (to violiner, bratsch og cello) giver strygesekestetten komponisten nogle klanglige muligheder; f.eks. kan 1. cello frigøres fra sin basfunktion. Det er da også 1. cello, der indleder første sats med sit bredt syngende hovedtema over et roligt vuggende akkompagnement i ottendedele. Overledningen til det mere oprørte sidetema er

noget af den sarteste og mest poetiske musik, Brahms har komponeret.

Anden sats er et tema med variationer – en form, som Brahms var dybt interesseret i, og som derfor spiller en særlig rolle i hans produktion. Temaet i d-mol præsenteres af de dybere strygere. Derved præges indledningen af de mørke klangfarver, som er så typiske for Brahms. Variationerne 1 til 3 følger hinanden med stigende rytmisk intensitet. Den meget udtryksfulde 4. variation (i dur) følges af en 5., der udnytter de to bratscher på det smukkeste. Den 6. og sidste variation har karakter af en tilbagekuende og sammenfattende koda.

Den energiske tredje sats er en scherzo med en danseagtig trio, der fører til finalens rondo – en sats, der med sin mangfoldighed af sangbare temaer bringer såvel Schubert som Wiens folkemusik i erindring.

Johannes Brahms var en klassisk orienteret senromantiker.

Hans kendskab til Beethovens, Bachs og renæssancens musik var dybtgående, og hans egen beherskelse af traditionens polyfone og harmoniske satssteknikker var formidabel.

VIBORG MUSIKSAL, GRAVENE 25, VIBORG

LØRDAG DEN 26. AUGUST KL. 19.30

Emil Hartmann (1836-98)
Serenade i A-dur op. 24 (1877)
for klarinet, cello og klaver

Idyl
Romantica
Rondo-finale

klarinet: Chad Edward Burrow
cello: Morten Zeuthen
klaver: Dimitri Papadopoulos

Programnote, se side 32

Rued Langgaard (1893-1952)
Fjeldblomster (1908)
for klavertrio

violin: Elisabeth Zeuthen Schneider
cello: Morten Zeuthen
klaver: Daniel Blumenthal

Karsten Fundal (f. 1966)
The Ways of Lightness and Falling (1991-92)
Trio for klarinet, cello og klaver

klarinet: Chad Edward Burrow
cello: Morten Zeuthen
klaver: Dimitri Papadopoulos

Programnote, se side 32

Franz Schubert (1797-1828),
Klavertrio i B-dur op. 99, D 898 (1827)

Allegro moderato
Andante un poco mosso
Scherzo: Allegro
Rondo. Allegro vivace

klaver: Daniel Blumenthal
violin: Elisabeth Zeuthen Schneider
cello: Morten Zeuthen

Programnote, se side 18

Komponisten og organisten **Rued Langgaard** begyndte allerede som barn at komponere, og 12 år gammel debuterede han under stor opmærksomhed som orgelspiller og -improvisator. Langgaard fik undervisning af bl.a. Johan Svendsen og C.F.E. Horneman og debuterede 15 år gammel med kor- og orkesterværket *Musae triumphantes*. 21 år gammel debuterede han som dirigent ved en koncert i Musikforeningen og optrådte i den egenskab i de følgende år ofte herhjemme og i udlandet. En tid virkede han som organist ved Christiansborg Slotskirke og blev i 1940 domorganist i Ribe. I 1951 blev han udnævnt til æresprofessor ved *Académie Ste-Cécile i Lausanne*.

Faderen, komponisten Siegfried Langgaard, havde studeret hos Liszt, og det er da også dennes musik, der sammen med anden tysk senromantik afspejler sig i Rued Langgaards tidligste værker. Med sin excentriske, visionære og ekstreme musik kom han i konflikt med tidsånden og det etablerede danske musikliv, der var præget af det saglige, antiromantiske kunstsyn, som Carl Nielsen og hans elever stod for. Fra 1940 levede Rued Langgaard isoleret i Ribe – ustandseligt komponerende. Først i slutningen af 1960'erne begyndte man atter at interessere sig for hans musik, og i dag er mere end 100 kompositioner indspillet på lp og cd, heriblandt de 16 symfonier. I 1999 fik kirkeoperaen *Antikrist*, som

Langgaard arbejdede på fra 1921 til 1930, sin uropførelse i Innsbruck. Den danske sceniske førsteopførelse fandt sted i 2002 på Det Kgl. Teater.

Langgaard er en ener i dansk musikhistorie, med den svenske musikforsker Bo Wallners ord en "ekstatisk outsider"; men på en måde tilhører han en international "familie" af outsiders, der også tæller komponister som australieren Percy Grainger, amerikaneren Charles Ives, franskmændene Erik Satie og østrigeren Joseph Mathias Hauer.

Langgaard komponerede *Fjeldblomster* med undertitlen *Intermezzo* som 15-årig, i 1908. Værket, der blev udgivet samme år, vidner om Langgaards tidlige musikalske modenhed, poetiske begavelse og fine formsans. Værket er tredelt; midterdelens bredt syngende cellomelodi, der akkompagneres af klaverets figurationer i højt register, bringer Wolframs *Sang til aftenstjernen* fra Richard Wagners opera *Tannhäuser* i erindring.

Fjeldblomster blev senere instrumenteret for orkester og indsat som 2. sats i Langgaards symfoni nr. 1, *Klippepastoraler*, der blev uropført ved en Langgaardkoncert i Berlin april 1913 med Berlinerfilharmonikerne. Koncerten var arrangeret af Rued Langgaards forældre med økonomisk støtte fra bl.a. tobaksfabrikant Christian Augustinus, som var en

nær ven af familien og Rued Langgaards "sponsor".

[Tobaksfabrikantens søn, Ludvig Augustinus, stiftede i 1942 *Augustinus Fonden*, der med en grundkapital på ca. 450 mio. kroner og en egenkapital på 1,2 mia. (1993) har ydet støtte til talrige almene, kunstneriske og videnskabelige formål, således også til sikring af udgivelsen af nationalleksikonet *Den Store Danske Encyklopædi* 1994-2003.]

Den 13-årige Rued Langgaard ved orglet i Helligåndskirken, København

THISTED MUSIKTEATER

SØNDAG DEN 27. AUGUST KL.16.00

Aram Khatjaturjan (1903-78)

Trio i g-mol (1932)

for klarinet, violin og klaver

Andante con dolore, molto espressione

Allegro

Moderato

klarinet: Chad Edward Burrow

violin: Sean Y. Wang

klaver: Dimitri Papadopoulos

Programnote, se side 27

Thisted Musikteater

Johannes Brahms (1833-97)

Strygesekstet op. 18 i B-dur (1860)

for to violiner, to bratscher og to celli

Allegro ma non troppo

Andante ma moderato

Scherzo: Allegro molto

Rondo: Poco allegretto e grazioso

1. violin: Marie-Claudine Papadopoulos

2. violin: Simone Roggen

1. bratsch: Máté Szücs

2. bratsch: Liisa Kriistina Tuomaala

1. cello: Brian Donald Hodges

2. cello: Silvia Longaverova

Programnote, se side 35

Rued Langgaard (1893-1952)

Fjeldblomster (1908)

for klavertrio

violin: Elisabeth Zeuthen Schneider

cello: Morten Zeuthen

klaver: Daniel Blumenthal

Programnote, se side 37

Béla Bartók (1881-1945)

Kontraster

for klarinet, violin og klaver (1940)

Verbunkos: Moderato, ben ritmato

Pihenó: Lento

Sebes: Allegro vivace

klarinet: Chad Edward Burrow

violin: Sean Y. Wang

klaver: Dimitri Papadopoulos

Programnote, se side 26

SKOLEKONCERTER M.M. 2006

Thy Masterclass har gennem årene lagt vægt på at give skolekoncerter, hvor eleverne på hjemmebane møder klassisk kammermusik.

I år arrangeres følgende koncerter:

Fredag den 18. august

Nors Skole og Nors Børnehus

Sundby Friskole

Boddum-Ydby Friskole

Thorsted Friskole og Thisted Friskole

Fredag den 25. august

Sydthy Friskole

Thisted Gymnasium

VUC Thisted

VUC Nykøbing

Mandag den 21. august

Thy Uddannelsescenter

Deltagere fra Thy Masterclass Kammermusikfestival 2006 bidrager med et musikalsk indslag ved konferencen "Vækst og udvikling i et udkantsområde" arrangeret af Thy Uddannelsescenter og Aalborg Universitet.

Tekst og redaktion:

Jørgen Munk, Aase Odfeldt og Orla Vinther

Forsidefoto: Knud Erik Jensen

Tryk: Trykkeriet Friheden ApS

For støtte til gennemførelse af Thy Masterclass Kammermusikfestival 2006 takkes

Kunststyrelsen
Viborg Amt
Hanstholm Kommune
Sydthy Kommune
Thisted Kommune

Augustinus Fonden
L. Zeuthens Mindelegat
Grethe og Jørgen P. Bornerups Fond
Fonden Morsø Samvirke

Thy Masterclass Erhverv:
Cimbria
Danske Bank
Grafisk Hus
Haaning Automobile I/S
Landinspektør Jørgen Knudsen
Nordea
Nordjysk Tryk ApS
Nordthy Klinik for Fysioterapi
Nordvestjysk Handelsgymnasium
Sparekassen Thy
Thisted Dagblad/De Bergske blade i Thy
Thisted-Fjerritslev Cementvarefabrik A/S
Thisted Forsikring
Thisted Gymnasium
Thisted Handels- og Industriforening
thy:data
Tican a.m.b.a.
Trykkeriet Friheden ApS
Tømmergården Thisted-Hanstholm A/S
Sygeplejeskolen i Viborg Amt, Thisted afd.
Pædagogisk Uddannelsescenter
VUC Thy-Mors
Westag ApS

Øvrige sponsorer:
Bedsted VVS
Brandt og Sigsten Pedersen
Fast Plast A/S
Flensted A/S
Kbm. Hillgaards Feriehusudlejning
Højland Biler
Fotograf Knud Erik Jensen
Keramiker Torsten Mosumgaard
Klaverstemmeren, Ålborg
Klitmøller Sommerhusudlejning
Kunstforeningen Det Ny Kastet
Mejerigården A/S
Morup Mølle Kro
Rema 1000, Sejs
Revision Limfjorden
Royal Danish Seafood A/S
Skranne's Skilte
Sognets Dagligstue
Sophies Bageri
Thisted Bibliotek
Thisted Bryghus A/S
Thy Turistbureau
Thylands Trælasthandel, Råd og Dåd
Taabel P og Co. A/S
Vorupør Feriehusudlejning